

Notat

Ansvarlig advokat: Stian Berger Røsland

Til: Nittedal Torvindustri AS

Fra: Advokatfirmaet Selmer AS

Dato: 28. januar 2026

Emne: Nye regler for torvuttak

Vår ref.: Doc No.

1 INNLEDNING OG OPPSUMMERING

Advokatfirmaet Selmer AS (**Selmer**) er av Nittedal Torvindustri AS bedt om å se nærmere på de rettslige og faktiske konsekvensene av den nye bestemmelsen i naturmangfoldloven § 56 a om forbud mot næringsmessig uttak av myr.

Naturmangfoldloven § 56 a trådte i kraft 1. januar 2026 og lyder slik:

Næringsmessig uttak av myr til torvprodukter eller andre tekniske formål er forbudt. Forbudet gjelder ikke uttak fra områder som er åpnet for næringsmessig uttak av myr før 1. januar 2026, eller uttak av mindre mengder torv for restaurering av bygninger eller antikvariske formål.

For å kunne gi en mer utfyllende oversikt over den rettslige situasjonen for torvuttak, bør vi imidlertid også se noe nærmere på et forslag til endring av plan- og bygningsloven gjennom en ny bestemmelse § 1-8 a om nedbygging av myr. Denne bestemmelsen er fortsatt til behandling, og har derfor ikke rettslige virkninger ennå. Det er imidlertid grunn til å tro at en variant av denne foreslåtte bestemmelsen vil bli vedtatt, med medfølgende konsekvenser for torvuttak. Vi finner derfor grunn til å omtale også dette lovforslaget.

Oppsummeringsvis er formålet med forbudet i naturmangfoldloven, og de eventuelt nye reglene i plan- og bygningsloven, å unngå nedbygging av myr og torvmark. For å nå denne målsettingen har det vært utredet og vurdert ulike virkemidler, enten alene eller i kombinasjon.

Konsekvensene av virkemiddelet i naturmangfoldloven, og de eventuelle endringene i plan- og bygningsloven, er at det i utgangspunktet ikke skal åpnes for torvuttak fra nye områder. Forbudet vil på sikt få store konsekvenser for torvprodusenter. Det forventes at dagens torvuttak har en gjennomsnittlig levetid på 15 år, jf. Prop. 2 L (2025-2026) punkt 4. Dersom bransjen ikke har omstilt seg, kan derfor bransjen bli avvirket når dagens torvuttak er brukt opp. Unntaket om adgang til uttak i allerede lovlige områder ble derfor gitt for å gi dagens torvprodusenter tid til å omstille seg til produksjon og salg av torvfrie produkter.

2 HISTORISK OG POLITISK BAKGRUNN

Forløpet til den nye naturmangfoldloven § 56 a og forslaget som har vært på høring om en ny § 1-8 a i plan- og bygningsloven går tilbake til juni 2021 da Regjeringen la frem *Naturstrategi for våtmark*.¹ Regjeringens mål for tilstanden i økosystemet i våtmark ble her satt til (1) å bremse dagens nedbyggingstakt for våtmark, og (2) bedre den økologiske tilstanden i våtmark.

I desember 2022 ba Stortinget regjeringen om å legge frem et forslag om forbud mot nedbygging av myr til utbyggingsformål i løpet av 2023. I mars 2023 fikk Miljødirektoratet oppdrag om å utrede et slikt forbud og foreslå lovforslag plassert i naturmangfoldloven. Miljødirektoratet oversendte sin tilrådning til departementene desember 2023. Lovforslaget ble behandlet av Stortinget i desember 2025 med ikrafttredelse allerede fra 1. januar 2026.

Parallelt har det pågått et arbeid med forslag til endringer i plan- og bygningsloven. I juli 2025 sendte Miljødirektoratet Klima- og miljødepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementets forslag til endring av plan- og bygningsloven på offentlig høring. Høringsperioden varte frem til 1. november 2025. Forslaget skapte stort engasjement og nesten 300 høringsinnspill ble inngitt. Den 12. januar 2026 sendte Miljødirektoratet over sin oppsummering og vurdering av innkomne høringsinnspill samt sin anbefaling til departementene.

3 NATURMANGFOLDLOVEN § 56 A

3.1 Ordlyden i bestemmelsen

Den nye naturmangfoldloven § 56 a lyder som nevnt slik:

Næringsmessig uttak av myr til torvprodukter eller andre tekniske formål er forbudt. Forbudet gjelder ikke uttak fra områder som er åpnet for næringsmessig uttak av myr før 1. januar 2026, eller uttak av mindre mengder torv for restaurering av bygninger eller antikvariske formål.

3.2 Utgangspunktet: Et generelt forbud mot næringsmessig uttak av myr til torvprodukter eller andre tekniske formål

Bestemmelsens første punktum oppstiller i utgangspunktet et generelt forbud mot næringsmessig uttak av myr til torvprodukter eller andre tekniske formål. Av forarbeidene til bestemmelsen, Prop. 2 L (2025-2026) punkt 5.1, fremgår det at "næringsmessig uttak" omfatter (1) uttak med sikte på videresalg, og (2) uttak til bruk som innsatsfaktor i egen produksjonsvirksomhet. Det er presisert i forarbeidene at begrepet "næringsmessig uttak" er ment å avgrense mot tilfeller for uttak av torv til eget "husbruk", eksemplifisert med privatpersoners uttak av torv til reparasjon av eget tak eller bygging av torvgammer.

Forarbeidene punkt 5 presiserer at forbudet heller ikke er ment å omfatte tilfeller der formålet med uttaket er å "utnytte myrtorva som ressurs". Etter vårt syn er dette en relativt vid og generell uttalelse som gir lite veiledning. Departementet eksemplifiserer riktignok uttalelsen med at dette vil innebære at utnyttelse av myr som tas ut i forbindelse med nedbygging av myr til utbyggingsformål, faller utenfor. Eksempelet er imidlertid svært konkret, og det er også det eneste eksempelet som gis. Det kan tenkes at en i fremtiden vil stå overfor flere grensetilfeller knyttet til om uttaket er å "utnytte myrtorva som ressurs" eller om det er å anse som et "næringsmessig uttak". Vi lar imidlertid dette ligge nå. Det sentrale for Nittedal Torvindustri, er at der uttakene har som formål å bli (1)

¹ Publisert 23. juni 2021: <https://www.regjeringen.no/contentassets/3bc8342443f44a38a75ef0c1515b2e44/t-1576n.pdf> [Lastet ned 22. januar 2026]

brukt som innsatsfaktor i egen produksjonsvirksomhet eller der (2) uttak gjøres med formål om videresalg, omfattes det av det generelle forbudet mot næringsmessig uttak.

Kort oppsummert er det altså formålet med uttaket som er av betydning for om uttaket er å anse som "næringsmessig", og dermed faller inn under forbudet mot uttak.

Fra dette generelle utgangspunktet om forbud, er det imidlertid gjort to unntak i bestemmelsens annet punktum. Disse skal vi se nærmere på nedenfor.

3.3 Unntak for uttak fra områder som er åpnet for næringsmessige uttak av myr før 1. januar 2026

Det første unntaket fra forbudet gjelder for områder "*som er åpnet for næringsmessig uttak av myr før 1. januar 2026*".

Ordlyden i denne vedtatte unntaksbestemmelsen har en annen ordlyd enn det som fremgikk av det opprinnelige lovforslaget til departementet. Vi går ikke nærmere inn på de konkrete høringsinnspillene og vurderingene av disse. Det sentrale i lovforslagshistorikken og frem mot departementets valg av ordlyd, er at departementet har tolket Stortingets anmodningsvedtak slik at en eventuell lovendring forutsatte at et forbud *ikke* skulle omfatte eksisterende, lovlige torvuttak.

Med ordlyden "åpnet for næringsmessig uttak" menes at unntaket fra forbudet mot uttak av myr *ikke* gjelder uttak på arealer hvor det foreligger (1) vedtak om, eller (2) det er gitt tillatelse til, næringsmessig uttak, og vedtaket eller tillatelsen ble gitt før 1. januar 2026, jf., Prop. 2 L (2025-2026) punkt 5.1. Med andre ord innebærer unntaket at alle uttak som eksisterte på bakgrunn av lovlig gitt tillatelse eller vedtak før skjæringstidspunktet 1. januar 2026, er unntatt fra forbudet. Forbudet tar følgelig sikte på å ramme etablering av "nye" torvuttak, uten å skulle påvirke allerede pågående lovlige uttak. Det er presisert i forarbeidene at det *ikke* er et krav at selve uttaket var påbegynt før dette tidspunktet. Uttak som ikke er påbegynt, men som det er gitt tillatelse til eller vedtak om før 1. januar 2026, vil anses som "åpnet for næringsmessige uttak" og følgelig være unntatt fra forbudet i første punktum.

Som eksempler på ulike tillatelser og vedtak, trekker forarbeidene frem arealer som er avsatt til "bebyggelse og anlegg" og underformål i kommuneplanens arealdel eller i reguleringsplan, tillatelse på bakgrunn av private avtaler og dispensasjoner. Slik vi leser forarbeidene, synes det som det skal legges til grunn en vid forståelse av vedtak og tillatelser. Dette henger sammen med høringsinnspillene og endringene som ble gjort i bestemmelsens ordlyd, som redegjort for ovenfor. En rekke av dagens næringsmessige uttak drives på eldre, varierende og til dels fragmenterte og sammensatte tillatelser. Hensikten med de nevnte endringene som ble gjort i unntaksbestemmelsen var å sørge for at unntaket fanget opp alle lovlige pågående uttak, uavhengig av hvilket grunnlag tillatelsen er gitt på, jf. Prop. 2 L (2025-2026) pkt. 3.4.6.

3.4 Unntak for uttak av mindre mengder til bestemte formål

Det andre unntaket fra forbudet gjelder for uttak av "*mindre mengder torv for restaurering av bygninger eller antikvariske formål*".

Ordlyden i denne unntaksbestemmelsen innebærer at det åpnes for noe næringsmessig uttak av myr, men det er et vilkår i unntaket om at formålet med uttaket allerede må være klarlagt før uttaket. Formålet som omfattes av unntaket er der dette skjer "*for restaurering av bygninger eller antikvariske formål*". Med "antikvariske formål" forstås tradisjonelt bevaring av eiendommer og bygninger med kulturhistorisk verdi. Forarbeidene presiserer at "antikvariske formål" også skal omfatte uttak der torva skal brukes i undervisning om eller

dokumentasjon av tradisjonell byggeskikk, herunder museer ol., jf. Prop. 2 L (2025-2026) punkt 5.1. Bruk eller videresalg til en ubestemt krets utover dette er ikke tillatt og følgerig omfattet av forbudet i første punktum, med mindre unntaket som beskrevet i punkt 3.3 er oppfylt.

Unntaket oppstiller i tillegg et vilkår om at det må snakk om "*mindre mengder*". I forarbeidene er det uttalt at dette skal forstås opp mot plan- og bygningsloven, slik at det kun omfatter et omfang som *ikke* utløser krav til arealplan etter plan- og bygningsloven.

4 FORSLAG TIL ENDRINGER I PLAN- OG BYGNINGSLOVEN

Som nevnt i innledningen, er det, som del av strategien for å bevare myrområder, fremmet forslag om en ny bestemmelse i plan- og bygningsloven om forbud mot nedbygging av myr. Det er gjennomført høring, og anbefalingen fra Miljødirektoratet 12. januar 2026 til departementene er at en ny bestemmelse § 1-8 a skal ha følgende ordlyd:

§ 1-8 a Forbud mot nedbygging av myr

Nedbygging av myr er forbudt. Myr er arealer med myrvegetasjon og torvdannelse.

Som nedbygging regnes alle midlertidige eller permanente tiltak på myra som endrer vannbalansen i jorda eller reduserer eller forringer myras økologiske funksjon eller funksjon som karbonlager.

Forbudet mot nedbygging av myr gjelder ikke for uttak av myr som omfattes av naturmangfoldloven § 56a andre punktum eller nydyrking som regulert i jordlova.

Forbudet gjelder ikke for tiltak med konsesjon etter energiloven § 3-1, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven eller som gjennomføres etter godkjent plan i medhold av vilkår satt for slike konsesjoner.

Forbudet mot nedbygging av myr gjelder ikke der det etter ikrafttreddelsen av § 1-8 a er vedtatt en rettslig bindende reguleringsplan. Slik plan kan bare vedtas dersom en klar overvekt av interesser taler for det.

Forbudet omfatter ikke nødvendig vedlikehold av eksisterende bygninger, veier, anlegg og andre innretninger, og tilliggende arealer til disse. Som vedlikehold regnes nødvendige tiltak for å opprettholde nåværende eller tidligere standard. Vedlikehold omfatter ikke utbygging eller utvidelse. Vedlikeholdet skal utføres slik at det gir minst mulig skade på eller forringelse av myra.

Miljødirektoratet foreslår samtidig at det gis en ny bestemmelse i plan- og bygningsloven § 1-5, som regulerer virkningen av planer. Direktoratet foreslår en ny § 1-5 tredje ledd med følgende ordlyd: "*Forbudet mot nedbygging av myr i § 1-8 a første ledd går foran reguleringsplaner vedtatt før [ikrafttreddelsen av § 1-8 a]*". Direktoratet foreslår i tillegg endringer i enkelte andre bestemmelser i plan- og bygningsloven som skal hensynta og implementere en eventuell ny § 1-8 a. Dette gjelder plan- og bygningsloven § 11-8 tredje ledd bokstav c første ledd, som regulerer hvilke hensynssoner som kan fastsettes i kommuneplanens arealdel, samt § 19-4 annet ledd som gir hjemmel til å flytte dispensasjonsmyndighet fra kommunen til regionalt eller statlig organ.

Forslaget til forbudsbestemmelse inneholder flere unntak, blant annet uttak av myr som er unntatt fra forbudet i naturmangfoldloven § 56 a annet ledd. Dette innebærer at områder som anses "åpnet" for torvuttak etter naturmangfoldloven § 56 a, som gjennomgått over i punkt 3, vil være fullt unntatt fra nedbyggingsforbudet.

Det er videre foreslått adgang til å fravike forbudet gjennom rettslig bindende reguleringsplan. Særlig interessant er det at for å fravike forbudet gjennom reguleringsplan, foreslås det en innsnevring av kommunens planskjønn, ved et krav om "klar overvekt av interesser" for kunne vedta plan som åpner for nedbygging av myr. Dette innebærer at hensynene som taler for å tillate nedbygging av myr, må veie *klart* tyngre enn hensynene som taler mot å la være.

Det er ikke foreslått en særskilt dispensasjonsregel for nedbyggingsforbudet, slik at det i utgangspunktet synes som det legges opp til at det er lovens generelle vilkår for å kunne gi dispensasjon i plan- og bygningsloven § 19-2 som skal gjelde også for søknader om dispensasjon fra forbudet mot nedbygging av myr. Ut fra Miljødirektoratets anbefalingsbrev fremstår det som at en eventuell fare for at kommunene uthuler forbudet ved en utstrakt dispensasjonspraksis søkes ivaretatt gjennom å endre plan- og bygningsloven § 19-4, slik at dispensasjonsmyndigheten kan flyttes fra kommunen til regionalt eller statlig organ ved behov.

5 OPPSUMMERING – SAMMENHENGEN MELLOM NATURMANGFOLDLOVEN OG DEN EVENTUELT NYE PLAN- OG BYGNINGSLOVEN § 1-8 A

Selv om den foreslåtte bestemmelsen i plan- og bygningsloven § 1-8 a ikke er vedtatt ennå, er det grunn til å tro at en eller annen variant av denne vil bli vedtatt. Dette henger sammen med at lovverket må sees i sammenheng, at naturmangfoldloven § 56 a nylig ble vedtatt, og at det politiske flertallet tilsier slikt vedtak. Forutsatt at endringene i plan- og bygningsloven § 1-8 a blir vedtatt, blir situasjonen slik:

- Torvuttak med lovlig tillatelse eller vedtak gitt før 1. januar 2026 (uavhengig av om uttak er påbegynt eller ikke) kan fortsette og er ikke rammet av forbud.
- De foreslåtte endringene i plan- og bygningsloven synes å legge til grunn en form for "nullstilling" av allerede vedtatte planer som åpner for nedbygging av myr. Ut fra Miljødirektoratets anbefaling til departementet, forstår vi det slik at tanken er at det fra ikrafttredelsestidspunktet til en ny § 1-8 a, ikke kan gis tillatelse til tiltak som er omfattet av forbudet, og at uttak forutsetter at forbudet er fraveket gjennom (1) dispensasjon, eller (2) gjennom en reguleringsplan vedtatt *etter* forbudets ikrafttredelsestidspunkt. Gitt det som er redegjort for ovenfor om at kommunene fratas deler av sitt frie skjønn gjennom et krav til at det må foreligge kvalifisert overvekt av interesser som taler for å vedta en reguleringsplan som åpner for nedbygging av myr, er det grunn til å tro at få slike planer vil bli vedtatt i fremtiden.

I lys av første kulepunkt, er det viktig å skille mellom tiltak og reguleringsplan for å forstå betydningen for eksisterende uttak. Miljødirektoratet presiserer nemlig i sin anbefaling til departementet om endringene i plan- og bygningsloven at et forbud ikke får virkning for lovlige, eksisterende tiltak. Det vil derfor være tillatt med ordinær drift av tiltak som er i tråd med tillatelser som allerede er gitt, og forbudet vil heller ikke ha virkning for gyldige byggetillatelser som er gitt før ikrafttredelsen.